

Vuosiluokkiin sitomaton opetus

&

opintokokonaisuudet

Perusopetusasetus 11§

- Opetussuunnitelmassa voidaan määrätä, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta **oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti**. Opetussuunnitelmassa määrätään **opintokokonaisuuksista**, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa aineessa. Oppilas **siirtyy** lukuvuoden koulutyön päätyttyä **seuraavalle vuosiluokalle**. Yhdeksännellä vuosiluokalla oppilas luetaan asianomaisen vuosiluokan oppilaaksi **niin kauan kuin oppilas saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta**.

Kenelle ja miksi?

- Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu tekee mahdolliseksi **joustavan opinnoissa etenemisen**. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu mahdollistaa **joustavat opetusjärjestelyt ja on opetuksen (ajan ja sisältöjen) eriyttämisen muoto**. Oppilaan opetus järjestetään **oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset** huomioon ottaen.
- Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun avulla voidaan välttää jo suoritettujen opintojen raukeaminen, joka muuten tapahtuu oppilaan jäädessä luokalleen.

Hallinnollinen eteneminen

- Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun käytöstä määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Erityiset opetusjärjestelyt -päätöksellä (PoL§18) VSOP voidaan ottaa käyttöön niissä tilanteissa, joissa paikallisessa opetussuunnitelmassa ei ole mainintaa VSOP:sta.
- VSOP-päätös voidaan tehdä yleisen, tehostetun tai erityisen tuen oppilaalle. Sitä ei käytetä toiminta-alueittain opiskeleville oppilaille.
- VSOP-päätös valmistellaan oppilaan ja huoltajan kanssa moniammatillisessa yhteistyössä. Liitteenä on asiantuntijalausunto.
- Hyvinvoinnin edistämisen ja kasvun ja oppimisen palvelualueen toimintasäännön mukaan rehtori tekee asiasta hallintopäätöksen, **jota tarkastellaan lukuvuosittain. Päätös on siis määräaikainen.**

Opinto-ohjelma

- Oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva **opinto-ohjelma yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa**. Oppilas sitoutuu omaan opiskeluunsa ja ottaa vastuuta siitä omien edellytyksiensä ja vahvuuksiensa mukaisesti (tuen tarpeet huomioiden).
- Opinto-ohjelmassa kuvataan oppilaan **opintojen tavoitteet, määritellään opintokokonaisuuksien suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet**. Opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan **säännöllisesti** yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Opinto-ohjelma

- VSOP-opiskelu koskee usein osaa oppiaineista. Näiden oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt perustuvat yleensä yleisopetuksen mukaiseen opetussuunnitelmaan. **Vain yksilöllistetyissä oppiaineissa tavoitteet ovat jokaisella henkilökohtaiset.**
- Opinto-ohjelma kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan (yleinen ja tehostettu tuki) tai hojksiin (erityinen tuki). Koulussa oppilaalla olisi hyödyllistä olla **vastuopettaja**, jolla olisi kokonaisnäkemys oppilaan opintojen etenemisestä.
- Opintokokonaisuuksia voi tarvittaessa yhdistellä myös eri oppiaineiden kesken, arviointi toteutetaan kuitenkin aina oppiaineittain.

Opintokokonaisuudet

- Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin oppiaineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemän tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.
- Kuopiossa on laadittu opintokokonaisuudet vuosiluokille 1-9. HUOM!
Opintokokonaisuuksia ei pääpiirteittäin laadita valinnaisiin aineisiin.
- Opintokokonaisuuksiin on merkitty oppiaineen ydinsisällöt eli minimivaatimukset, joita voi hyödyntää myös muissa opetuksen joustoissa kuten erityisissä painoalueissa. Lisäksi kuhunkin opintokokonaisuuteen on merkitty siihen liittyvät opetussuunnitelman tavoitteet.

Arviointi

- Arvioinnissa tulee ottaa huomioon **oppilaan terveydentila ja erityistarpeet**. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytännöissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus **erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa**.
- 6. luokan lukuvuosiarvioinnin kriteereissä sekä päättöarvioinnin kriteereissä mainitaan **kompensaatioperiaate**: paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Yläkoulun väliarviointi: arviotta jättäminen

- Perusopetuslain 18 § 3 mom. mukaan oppilaan opiskelu (ja arviointi) voidaan järjestää osittain toisin kuin kyseisessä laissa tai sen nojalla säädetään ja määrätään, mikäli se on perusteltua oppilaan **terveydentilaan** liittyvistä syistä. Liitteeksi tarvitaan asiantuntijalausunto.
- Jos oppilas ei ole sairauden vuoksi voinut osallistua kouluopetukseen eikä muutoinkaan opiskella tai antaa näyttöjä, voidaan välitodistuksen avulla annettava arviointipalaute jättää em. säännöksen perusteella antamatta. Rehtori tekee asiasta viranhaltijapäätöksen.
- Huoltajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä.
- Oppilaalle ja huoltajalle annetaan palautetta oppimisesta muulla tavoin.

Arviointi

- Lukuvuositodistukseen merkitään ko. lukuvuoden suoritukset ja maininta siitä, että oppilas opiskelee perusopetusasetuksen 11§ mukaisen oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa. Opinto-ohjelma liitetään todistukseen.
- Sanallista arviota käytettäessä lukuvuositodistuksesta on aina käytävä ilmi, onko oppilas suorittanut opintokokonaisuuden hyväksytysti.
- Mikäli oppiaineen opinnot ovat kesken, opettaja jättää ko. oppiaineen arvioimatta ja todistuksen kohta jää näin tyhjäksi.

Käytännön toteutuksen mahdollisuuksia

- VSOP-aineita on muutamia: Oppilas opiskelee pääsääntöisesti oman luokkansa mukana ja laaja-alainen erityisopettaja ohjaa VSOP-aineita eteenpäin.
- VSOP-aineita runsaasti ja koulunkäynti vaatii muutakin vahvaa tukea: Oppilas opiskelee erityisluokassa, pienryhmätyyppisesti erityisluokanopettajan tai laaja-alaisen erityisopettajan ohjauksessa tai sairaalakoulun vote/ote-luokalla.
- VSOP-aineita runsaasti, koulunkäynnin tukemiseen ei muuta tarvetta: Oppilas voi opiskella sekä alemman että oman ikäluokkansa mukana, räätälöity lukujärjestys.
- HUOM! Oppivelvollisuuslain myötä vuosiluokkiin sitomattomasti opiskeleva nuori voi jäädä harkinnanvaraisesti lasten perusopetukseen 17 vuotta täytettyään.

Tärkeää huomioitavaa

- Vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen päätöstä tulee harkita tarkkaan, sillä se vaatii ponnisteluja niin oppilaalta kuin opettajilta. Lähtökohtaisesti opetuksen tavoitteita ei voida karsia, vaikka päätös antaakin ajallista joustavuutta opintoihin. Kannattaakin pohtia, sopisiko jokin muu tukitoimi tai eriyttämisen muoto paremmin oppilaan tilanteeseen.
- Ala- ja yläkoulun nivelkohta on kriittinen vaihe – 6. luokalla vsop-päätöstä tulee harkita erityisen tarkkaan.

Lähteet

- Perusopetusasetus 852/1998

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852>

- Kuopion kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2016

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opetussuunnitelma/6684141/perusopetus/tiedot>

- Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Perusopetuksen%20p%C3%A4%C3%A4tt%C3%B6arvioinnin%20kriteerit%2031.12.2020_0.pdf

- <https://www.valteri.fi/artikkelit/yha-useampi-oppilas-opiskelee-vuosiluokkiin-sitomattomasti/>

- Pirjo Koivulan diat, OPH

<https://docplayer.fi/42362054-Tukea-tarvitsevan-oppilaan-arviointi-pirjo-koivula-opetusneuvos-opetushallitus.html>